

Біліченко
Валерій Віталійович,
старший викладач кафедри
тактико-спеціальної підготовки
факультету № 2 Дніпропетровського
державного університету внутрішніх справ

ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ НАЦІОНАЛЬНОЮ ПОЛІЦІЄЮ УКРАЇНИ ПРАВ І СВОБОД ЛЮДИНИ

Органи Національної поліції України, виконуючи широке коло завдань щодо забезпечення законності та правопорядку, захисту прав і свобод громадян, прав і законних інтересів юридичних осіб від різних протиправних посягань використовують систему різноманітних форм управління [1, с. 25] та адміністративно-правових засобів, які спрямовані на охорону громадського порядку та забезпечення громадської безпеки.

Реалізація конституційних положень, що проголошують Україну як демократичну, соціальну і правову державу, неможлива без усебічного зміцнення законності й правопорядку, забезпечення прав і свобод громадян. У системі правоохоронних органів України відбуваються серйозні зміни, вдосконалюється їх структура й оновлюється правова база, покращується система підготовки кадрів, зміцнюється матеріально-технічна база, корегуються стратегія і тактика протидії злочинності.

Проблеми забезпечення прав і свобод людини та громадянина в діяльності Національної поліції України в різні часи ставали предметом дослідження багатьох відомих учених. Проведені дослідження дали змогу виявити масштаби негативних наслідків у сфері забезпечення прав і свобод людини та громадянина у контексті сучасної складної економічної ситуації в Україні. Беручи до уваги відомі дослідження, можна говорити про гостру потребу в подальшій розробці вищезгаданих соціально-правових проблем, виходячи з сучасних реалій українського суспільства [1].

На нашу думку, основною причиною виникнення проблем забезпечення прав і свобод людини та громадянина є неефективне налагодження комунікацій або неналежне розуміння поставлених завдань. У деяких випадках до цього призводить небажання співпрацювати для налагодження порозуміння. Підвищення рівня «прозорості» та підзвітності громадянському суспільству, створення громадських рад, налагодження співпраці з громадськими та міжнародними організаціями виявили неготовність керівників підрозділів активно і всебічно співпрацювати з громадськістю.

Крім того, існує проблема неповного надання інформації про результати службових перевірок за скаргами громадян (що також є

причиною численних повторних звернень), незважаючи на те, що у відомчих нормативно-правових актах не раз вказувалося на необхідність спрощення процедури ознайомлення громадян із результатами службових перевірок за їхніми заявами та зверненнями щодо неправомірних дій працівників Національної поліції України [2]. Вищезазвані системні проблеми забезпечення прав і свобод людини та громадянина в діяльності працівників поліції України виникли не зненацька. Вони поступово накопичувалися та поглиблювалися.

Особливу увагу питанням забезпечення прав і свобод людини та громадянина в діяльності поліції у наш час приділяють міжнародні правозахисні організації. У міжнародно-правовій практиці загальний масив нормативно-правових актів, які регламентують забезпечення прав і свобод людей, становлять: Загальна декларація прав людини 1948 року; Міжнародний пакт про громадянські та політичні права 1966 року; Європейська конвенція про захист прав людини та основних свобод 1950 року. Пізніше було додатково прийнято низку документів, що безпосередньо стосуються осіб, які потрапили до сфери компетенції правоохоронних органів, зважаючи на беззахисність громадян перед силою державного примусу. Особливе місце в реалізації згаданих нормативно-правових актів посідають правоохоронні органи, зокрема органи Національної поліції України. Першочерговим завданням цих органів під час виконання своїх функцій у будь-якій правовій державі, зокрема й в Україні, має бути захист прав і людської гідності всіх осіб. Саме належне функціонування правоохоронних органів зможе забезпечити ефективність їхньої діяльності в цьому напрямі [2].

Варто також зазначити, що охорона прав і свобод людини, а також інтересів суспільства і держави передбачені завданнями НПУ у відповідності до п.2 ч.1 ст.2 Закону України « Про Національну поліцію України» [3]. У статті 7 цього закону передбачено у відповідності до назви «Дотримання прав і свобод людини», а саме:

1. Під час виконання своїх завдань поліція забезпечує дотримання прав і свобод людини, гарантованих Конституцією та законами України, а також міжнародними договорами України, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України, і сприяє їх реалізації.

2. Обмеження прав і свобод людини допускається виключно на підставах та в порядку, визначених Конституцією і законами України, за нагальної необхідності і в обсязі, необхідному для виконання завдань поліції.

3. Здійснення заходів, що обмежують права та свободи людини, має бути негайно припинене, якщо мета застосування таких заходів досягнута або немає необхідності подальшого їх застосування.

4. Поліцейським за будь-яких обставин заборонено сприяти, здійснювати, підбурювати або терпимо ставитися до будь-яких форм катування, жорстокого, нелюдського або такого, що принижує гідність,

поводження чи покарання. У разі виявлення таких дій кожен поліцейський зобов'язаний негайно вжити всіх можливих заходів щодо їх припинення та обов'язково доповісти безпосередньому керівництву про факти катування та наміри їх застосування. У разі приховування фактів катування або інших видів неналежного поведіння поліцейськими керівник органу протягом доби з моменту отримання відомостей про такі факти зобов'язаний ініціювати проведення службового розслідування та притягнення винних до відповідальності. У разі виявлення таких дій поліцейський зобов'язаний повідомити про це орган досудового розслідування, уповноважений на розслідування відповідних злочинів, вчинених поліцейськими.

5. У діяльності поліції забороняються будь-які привілеї чи обмеження за ознаками раси, кольору шкіри, політичних, релігійних та інших переконань, статі, етнічного та соціального походження, майнового стану, місця проживання, за мовною або іншими ознаками.

Тож, сьогодні вимагає від працівників поліції досконального знання не тільки національних нормативно-правових актів та їх правильного застосування на внутрішньодержавному рівні, а й міжнародно-правових документів, що стосуються діяльності правоохоронних органів та регламентують права осіб [4]. Україна визнає пріоритет міжнародного права і, як повноправний член міжнародної спільноти, постійно підвищує рівень виконання згаданих міжнародно-правових актів. Діяльність Національної поліції України є досить прогресивною в цьому сегменті. Нині відбувається переоцінка критеріїв діяльності органів та підрозділів, що входять до системи органів поліції [4].

Слід також відзначити позитивний досвід роботи мобільних груп, які здійснювали моніторинг забезпечення прав і свобод людини та громадянина в діяльності поліції. До складу таких груп залучалися працівники поліції та представники громадських організацій у сфері захисту прав людини, зареєстрованих у встановленому порядку. Відповідно до свого правового статусу мобільні групи поєднували функції внутрішнього та зовнішнього контролю за дотриманням прав і свобод людини та громадянина в діяльності органів Національної поліції України [5]. Важливим інструментом забезпечення прав людини в діяльності поліції є громадські ради при ГУНП, УНП. За правовим статусом це консультативно-дорадчі органи, які надають консультативно-методичну допомогу НП України, ГУНП та УНП у реалізації завдань відомства щодо дотримання прав людини, здійснюють громадський контроль за дотриманням прав людини та діяльністю поліції [5].

Проте, на нашу думку, громадські ради в нинішніх умовах не можуть виражати сповна громадську думку. У громадянському суспільстві вона проявляється в різних формах. У нашій державі тільки формується ефективне громадянське суспільство. Тому варто звернути увагу на особливості прояву громадської думки в різних типах суспільства. Тож якщо влада прислухається не лише до власних міркувань і поглядів, а й до думки

громадськості та враховує її під час прийняття рішень, громада справді виступає як активний член суспільного життя, що є підтвердженням демократичності держави.

Незважаючи на широкий спектр органів, покликаних забезпечувати належне дотримання прав і свобод людини та громадянина в правоохоронній діяльності, в оперативних підрозділах органів Національної поліції України порушення законності все ще трапляються. Одним із головних чинників, що сприяє таким порушенням, є недосконалість чинного законодавства якраз у цій сфері правовідносин. Це явище пояснюється певними об'єктивними обставинами. Злочинність зростала досить швидкими темпами, водночас змінювався якісний склад злочинів [6].

Слід зазначити, що масивна та складноієрархізована система НПУ вирізняється консерватизмом. Ця обставина робить систему юстиції й кримінального законодавства залежною не так від чинників внутрішнього саморозвитку, як від зовнішніх впливів і навіть активності кримінальних організацій. Через це законодавча база та правоохоронна практика формуються здебільшого не для недопущення «злочинів майбутнього», а як реакція на вже сформовані девіації суспільного життя [6].

Підсумовуючи, слід відзначити, що в нашій державі поступово розвивається громадянське суспільство, проте все ж таки в діяльності НПУ ще наявні факти порушення прав і законних інтересів людей та громадян. За загальної тенденції зменшення кількості злочинів з'являються нові їх види, які дедалі складніше виявляти, а також встановлювати осіб, що їх вчинили. Злочинці набувають професіоналізму, широко використовують досягнення науки й техніки, спеціальні засоби та канали зв'язку, системний підхід до підготовки злочинів. Іноді норми нормативно-правових актів не дають реальної можливості виявляти й припиняти злочинну діяльність, а в деяких випадках і перешкоджають цьому. Усе це тільки сприяє злочинцям. Згідно з останніми результатами вивчення громадської думки, українські громадяни вже помітили позитивні зміни в роботі правоохоронців. Водночас Національна поліція України у своїй діяльності потребує активної громадської підтримки.

Література:

1. Варава В. В. Концепт інституту негласних слідчих дій у контексті нового кримінального процесуального законодавства України / В. В. Варава / Оперативно-розшукова діяльність органів внутрішніх справ: проблеми теорії та практики: матеріали Всеукр. наук.-практ. конф. (Дніпропетровськ, 21 вересня 2012 р.). – Дніпропетровськ: Дніпроп. держ. ун-т внутр. справ, 2012. – 248 с.

2. Глушков В. О. Актуалізація проблеми вдосконалення законодавства України про оперативно-розшукову діяльність / В. О. Глушков // Вісник Вищої ради юстиції. – 2011. – № 2 (6).

3. Закон України «Про Національну поліцію» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/580-19>

4. Кримінальний процесуальний кодекс України від 13.04.2012 р. № 4651-VI // Голос України. – 2012. – № 90–91.
5. Бандурка О. М. Права і свободи людини та громадянина, судовий їх захист /О. М. Бандурка, О. А. Пушкін // Концепція розвитку законодавства України: матеріали наук.-практ. конф. (Київ, травень 1996 р.) / Ін-т законодавства Верховної Ради України ; [за ред.В. Ф. Опришка]. – К., 1996.
6. Негодченко О. В. Організаційні особливості захисту прав та свобод людини органами внутрішніх справ України // Вісник Запорізького юридичного інституту. – 2003. – № 1.

Сіротченко
Дмитро Юрійович,
викладач кафедри
тактико-спеціальної підготовки
Дніпропетровського
державного університету внутрішніх справ

ПРОФЕСІЙНА ПОЛІЦЕЙСЬКА ПІДГОТОВКА ЯК СКЛАДОВА ЕФЕКТИВНОЇ ПРАВООХОРОННОЇ СИСТЕМИ

Правоохоронна діяльність, як і будь-яка сфера життя суспільства, потребує підготовлених висококваліфікованих кадрах, успіх виконання ними своїх функцій цілком залежить від рівня їх професійної підготовки. Це робить необхідним пошук нових шляхів підвищення якості підготовки фахівців всіх галузей правоохоронної діяльності. Безперечне значення в зв'язку з цим має вивчення закордонного досвіду підготовки кадрів поліції.

В даний час для органів внутрішніх справ представляються актуальними питання ефективності боротьби західних поліцій з злочинністю, проблеми професіоналізму працівників правоохоронних органів і ролі в цьому освіти і професійної підготовки кадрів.

Загалом підготовка кадрів – найважливіший елемент кожної правоохоронної системи. До теперішнього часу в багатьох країнах світу склалися власні підходи і традиції до вирішення проблеми підготовки кадрів поліції (міліції).

Дослідники професійної освіти кадрів поліції відзначають, що в даний час практично у всіх цивілізованих країнах світу йде перманентний процес вдосконалення національних систем освіти. В умовах ускладнення завдань, виконуваних правоохоронними органами, підвищення рівня професійної підготовки співробітників поліції висувається в число пріоритетних напрямів діяльності держави і поліцейських відомств [1, с. 16].

Професійна підготовка являє собою спеціальну, професійно-прикладну педагогічну систему, що реалізується як в освітніх закладах, так і